

اگر عدالت امام علی (ع) در قلمرو جامعه و تأمین عدالت اجتماعی در زمینه اقامه عدل، حمایت از مظلوم، مواجهه با ظالم و طرفداری از حق در همه شرایط، الگویی مطلق از عدالت است که باید از آن تبعیت شود، علت موفقیت امام علی(ع) در این بعد از عدالت را باید در ویژگی‌های شخصیتی و عدالت شخصی این امام همام جست‌وجو کرد

نگاهی به مفهوم عدل علوی بابهره‌گیری از اندیشه‌های رهبر انقلاب

شعاع عدالت توحیدی امام علی(ع)

فاطمه صابری: امیرالمومنین (ع) یکی از معدود شخصیت‌هایی است که همیشه اسوه مطلوب برای شیعیان و مسلمانان و نیز خاورشناسان و متفکران غیرمسلمان بوده است؛ به گونه‌ای که هر چه افراد در آقیانوس بیکران شخصیت ایشان و فضایل امیرالمومنین فرو می‌روند و عمیق‌تر می‌شوند، بر حیرت‌شان افزوده می‌شود. ایمان، اخلاص و تقوا، صبر و بصیرت، عبادت، فارغ بودن از خودخواهی، ایثار و انفاق، زهد، تسلیم بودن در برابر پیامبر(ص)، انتخاب سخت‌ترین‌ها، جهاد و تلاشگری، عدالت، شجاعت، اصولگرایی و صلابت، قاطعیت در جنگ‌های داخلی، مراقبت از بیت‌المال، پتیپ‌نوازی و توجه به فقیران، همگی صفات و فضایل برجسته انسانی و اخلاقی و ایمانی است که ایشان را در همه دوران‌های تاریخ، به اسوای بی‌مانند تبدیل کرده است. «جرح جرداق» متفکر مسیحی و لبنانی‌اصل، نویسنده کتاب «مام علی، صدای عدالت انسانی» در پاسخ به سوآلی پیرامون نظر شخصی‌اش درباره امام علی(ع) می‌گوید: «علی(ع) فرمول کیهانی بی‌مانند برای تفکر انسانی برگرفته از قوانین ثابت است که زمان و مکان از جوهر آن نمی‌کاهد. او یک دانشمند، عالم و ادیب در شخصیتی واحد است.» شاید برای همین است در ۱۴ قرنی که از تولد ایشان می‌گذرد، همه نسل‌ها احساس کرده‌اند حضرت علی(ع) با آنها می‌زیسته و سخنانش برای زمان آنها بوده است و امروز که نوبت به نسل ما رسیده است، ما نیز چنین احساسی داریم و بلکه یقین داریم نسل‌های بعدی، حضرت علی(ع) را بهتر خواهند شناخت و تعلق خاطر بیشتری نسبت به ایشان احساس خواهند کرد. اما در زندگی پرپراب پر مضمون درس‌آموز امام علی(ع)، آنچه در درجه اول اهمیت قرار دارد، مساله عدالت

است.^(۱) عدالت خواسته طبیعی و تاریخی همه آحاد بشر در طول تاریخ بشریت است. همان چیزی است که بشر تشنه آن است و در طول تاریخ شاهد هستیم جز در حکومت انبیای عظام الهی – انبهایی که به حکومت رسیدند – یا اولیای برجسته مثل امیرالمؤمنین، عدالت به معنای واقعی کلمه اجرا نشده است.^(۲)
■ **امام علی(ع) مظهر عدل الهی**
به شهادت قرآن در آیه ۲۶ سوره نحل، «لَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ» هدف خلقت، عبد خدا شدن است که بالاترین کمالات هم همین عبودیت خداست. لیکن در راه رسیدن به آن هدف برای تحقق این هدف نبایی، باز به شهادت قرآن، ادیان و پیامبران الهی، هدف خودشان را عدالت قرار دادند. همچنین در آیه ۲۵ سوره حدید «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ» خداوند حکم می‌کند بر اینکه، هدف ارسال رسل و انزال کتب و آمدن بیئات و میزان، «قیام به قسط» بوده است و این آیه به آن تصریح می‌کند^(۳). بنابراین انبیا برای اجرای عدالت آمده‌اند؛ برای نزدیک کردن مردم به خدا آمده‌اند؛ برای اجرای مقررات الهی در بین مردم آمده‌اند.^(۴)
یا در رابطه با بحث ظهور، وقتی می‌گوییم منتظر امام زمان هستیم، بیشترین خصوصیتی که برای امام زمان ذکر می‌کنیم، این است که «یَمْلَأُ اللَّهُ بِهِ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا»^(۵) نمی‌گوییم: «یَمْلَأُ اللَّهُ دِينًا وَصُلُوهً وَصُومًا». با اینکه آن هم هست و قسط و عدل در چارچوب دین، بهترین و بیشترین تحقق را پیدا می‌کند، لیکن معلوم می‌شود این عدل، یک مصرع بلند درخواست‌های انسان است.^(۶)
خصوصیت دیگر ادیان این است که انبیا در طول تاریخ

در کنار مظلومان قرار گرفته‌اند؛ یعنی برای عدالت عملاً پیکار کردند. در قرآن کریم تصریح شده که انبیا با طواغیت مواجهند، با مترفین مواجهند، با ملأ –آن اصحاب و دست‌اندرکاران قدرت-مواجهند که همه اینها جزو طبقات ستمگرند، بنابراین پیغمبران در معارضه بین ظالم و مظلوم، همیشه در طرف مظلوم قرار گرفتند؛ یعنی برای عدالت وارد میدان شدند و جنگیدند؛ این هم بی‌نظیر است. حکما درباره عدالت حرف زدند اما خیلی اوقات مثل بسیاری از روشنفکران گوناگون حرف‌هایی می‌زنند ولی در مقام عمل وارد میدان نمی‌شوند. انبیا اینجور نبوده‌اند انبیا وارد میدان می‌شدند، سینه سپر می‌کردند؛ حتی آن وقتی که مترفین به اینها می‌گفتند – آیه شریفه ۳۱ سوره هود «وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عُنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَغْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ» پاسخ حضرت نوح به مترفین و کفار – که شما چرا طرفدار طبقات مظلوم هستید، از اینها جدا شوید، با اینها بر خود می‌کردند.^(۷)

بنابراین مشاهده می‌کنیم امام علی(ع) بر اساس این مختصات توحیدی، رسالت خود در وصایت پیغمبر و خلافت اسلامی را جامه عمل می‌پوشاندند و ایشان یک لحظه از این راه عقبنشینی نکوهایی نکردند. ایستادگی ایشان باعث شد رفقای قدیمی از امام ببرند؛ متوقعان از ایشان جدا شوند و علیه‌شان جنگ‌های براندازی راه‌اندازند. اینگونه کسانی که تادبروز ایشان را ستایش می‌کردند، عدالت‌شان را که دیدند، تبدیل به دشمن خونی امام شدند؛ لکن ملامت ملامتگران درآی در امیرالمؤمنین اثر نگذاشت؛ راه را محکم ادامه دادند؛ بعد هم در همین راه به شهادت رسیدند^(۸)

علی(ع) در عدالت بُرنده بود

■ **حمایت از مستضعفان**

امیرالمؤمنین علیه‌السلام وقتی پا گذاشت روی منبع خلافت، اول حرف این بود: هر ذلیلی، هر مظلومی، هر ستم‌کنشی از نظر من مردم عزیز است و حق او در اولویت است تا وقتی که حق او از ظلم بگیرم و به عکسش ظالم- ولو در مقام عزت قرار داشته باشد- پیش من ذلیل است تا حق را از او بگیرم؛ بعد می‌شود مثل مردم عادی. فرمود: آن اموالی را که در دوره گذشته گرفتید و ناحق بوده، باید پس بدهید؛ حتی اگر با این اموال، کتیز خریده و یا ازدواج کرده باشید و یا آنها را در مصارف

مردم فشار آوردند، لباسم پاره شد.

فشار مردم برای این است که امیرالمؤمنین شایسته‌ترین کس می‌دانند که می‌تواند امور مردم را اداره کند. از اول در میان مردم و با مردم بود؛ دارای فکر الهی؛ دارای فضیلت سبقت به اسلام و فضایل فراوانی که دیگران آن فضایل را نداشتند. امیرالمؤمنین با یک چنین وضعی به حکومت می‌رسد و از اولین لحظاتی که این حکومت الهی آغاز می‌شود، همه گفته‌ها، توصیه‌ها، فرمان‌ها، کردارها و رفتارها در جهت خیر عامه مسلمان‌هاست.

خطبه‌های نماز جمعه ۱۰/تیر/۱۳۶۲

۱

عدالت‌ورزی ایشان در عمل سیاسی، نظامی، در تقسیم بیت‌المال، در استفاده از بهره‌های زندگی، در هزینه کردن بیت‌المال مسلمین، در قضاوت و در همه شؤون خود را نشان می‌دهد. اینجاست که امیرالمؤمنین (ع) درس همیشگی خود را به همه کسانی که در امور سیاسی جامعه خود نقشی دارند، در حکمت ۷۳ نهج‌البلاغه بیان می‌کنند: «مَنْ نَصَبَ نَفْسَهُ لِلنَّاسِ إِمَامًا، أِفْعَلَيْهِ أَنْ يَبْدَأَ فَلَيتَبَدَأَ بِتَعْلِيمِ نَفْسِهِ قَبْلَ تَعْلِيمِ غَيْرِهِ؛ وَ لَيْكِنْ تَأْدِيبِهِ بِسِرِّهِ قَبْلَ تَأْدِيبِهِ بِلِسَانِهِ؛ وَ مَعْلَمُ نَفْسِهِ وَ مُؤَدِّبُهَا، أَحَقُّ بِالْإِجْلَالِ مِنْ مَعْلَمِ النَّاسِ وَ مُؤَدِّبِهِمْ»؛ هر کس که خود را در معرض ریاست، امامت و پیشوایی جامعه می‌گذارد – در هر محدوده‌ای – اول باید شروع به «تأدیب و تربیت» خود کند؛ بعد شروع به تربیت مردم کند، یعنی اوّل خودش را اصلاح کند، بعد سراغ دیگران برود، یعنی اگر می‌خواهد دیگران را تربیت کند، باید با سیره و روش و رفتار خود تربیت کند؛ نه فقط با زبان خود. به زبان بسپار چیزها می‌شود گفت اما آن چیزی که می‌تواند انسان‌ها را به راه خدا هدایت کند، «سیره و عمل» کسی است که در محدوده‌ای – چه در آفاق یک جامعه و چه در محدوده‌های کوچک‌تر- او را به عنوان پیشوا و معلم و کسی که مردم بناست از او پیروی کنند، منصوب کنند. و نیز کسی که خود را تعلیم می‌دهد و تأدیب می‌کند، بیشتر مستحقّ اجلال و تکریم است، از آن کسی که می‌خواهد دیگران را تأدیب کند، در حالی که خودش را تأدیب نکرده است، و این همان منطق و درس امیرالمؤمنین است؛^(۹) برای مسؤولان و حاکمان نظام اسلامی که توجه به تأدیب و تقوای افراد، بیش از پیش در معیار گذاری‌ها و صلاحیت‌های انتخاب مدیران نظام اسلامی لحاظ شود.

مساله خویشننداری در برابر طغیان نفس است؛ مال‌اندوزی، مشکلات اخلاقی، میل به زندگی تجملاتی و اشرافیت؛ اینها چیزهایی است که مسؤولان نظام اسلامی باید نسبت به آنها خیلی مراقب باشند،^(۱۰) چرا که در نظام اسلامی مسؤولان فقط فرمانروایی نمی‌کنند، بلکه نفوذ در دل‌ها و مقبولیت در ذهن‌هاست که در نظام اسلامی مهم است.^(۱۱)

آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار رمضان با مسؤولان نظام در سال گذشته در رابطه با اهمیت توجه به تقوا در میان مسؤولان نظام جمهوری اسلامی می‌فرماید: «کسی که در مسؤولیت قرار می‌گیرد یا خود را قرار می‌دهد اول باید در درون خود به صورت دائمی مشغول تأدیب باشد؛ خود را هدایت کند، به خود تذکر دهد و خود را موعظه نماید. تا اینگونه نباشد که ما در همان ساختمانی که آن طغوت حکمرانی می‌کرد، حکمرانی کنیم، مثل آنها هم عمل کنیم. در این صورت ما با آنها فرقی نداریم. روش‌مان باید با روش بندگان شیطان و اتباع شیطان متفاوت باشد». و این همان درس است که امام علی(ع) با عدالت شخصی و عدالت اجتماعی‌شان پیش روی ما گذاشتند.

پی‌نوشت:

- بیانات رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۳۸۷/۴/۲۶
- بیانات رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۳۸۷/۴/۲۶
- بیانات رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۳۹۰/۲/۲۷
- بیانات رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۳۸۶/۵/۶
- بیانات رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۳۷۷/۱۲/۰۴
- بیانات رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۳۹۰/۲/۲۷
- بیانات رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۳۸۱/۰۵/۰۶
- بیانات رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۳۹۲/۰۵/۰۱
- بیانات رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۳۹۸/۰۲/۲۴
- بیانات رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۳۹۲/۰۵/۰۱

❖ کمال‌الدین و تمام النعمه، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۲۷۷، کفایه الاثر فی النص علی الائمة الإثنی عشر، علی بن محمد خزاز قمی، ص ۲۸۰؛ بحر الأنوار، علامه مجلسی، ج ۵، ص ۱۵۶.

زندگی خرج کرده باشید. اینها مال بیت‌المال و مال مردم است. باید پس بدهید! این حکومت امیرالمؤمنین است.

در مقابل چنین روشی، آن کسانی که خیالات دیگری داشتند چه حالی پیدا می‌کنند؟ بعضی خیال کرده بودند که علی بن ابی‌طالب هم مثل دیگران یک مقامی، آمدند با وی صحبت کردند؛ حضرت اموال بیت‌المال را می‌شمرد؛ چراغ را خاموش کرد! گفتند: ای چه کاری است؟ فرمود: این چراغ بیت‌المال است. خاموش کردم، چون حرف ما حرف خصوصی است!

این روش را دیدند، فهمیدند با این نمی‌شود

ساخت. چه کسانی نمی‌توانستند بسازند؟ عمار؟ او پس قرنی؟ صصعه بن صوحان؟ نه؛ اینها می‌توانستند، اینها مردم معمولی بودند، آدم‌های عادت نکرده به رفاه و زندگی اشرافی و غارت نکرده بیت‌المال بودند، اینها می‌توانستند با علی بسازند. آن کسانی که ایمان قوی داشتند، سابقه بدی نداشتند، در اموال بیت‌المال چیزی نبود، آن کسانی که می‌خواستند روزی حلال خوری کنند، اینها می‌توانستند با علی بسازند. کسانی نمی‌توانستند با علی بسازند که دست‌شان زیر کارد مظالم بیت‌المال بود. آنها می‌دیدند که علی برنده است، و قاطعیت دارد و اقدام می‌کند.

بیانات در شب ۲۱ ماه مبارک رمضان ۱۳۶۵/۹/خرداد؛

مهدی سلطان محمدی، کارشناس بازار مسکن:

تولید خانه‌و ایجاد سامانه‌های شفافیت‌زا

راهکار پایان کاذبی سرمایه‌ای بودن مسکن است

مهدی سلطان محمدی گرانی‌های اخیر در بازار مسکن و ناتوانی دولت در مقابله با سوداگری را ناشی از نبود سامانه شفاف در حوزه مسکن می‌داند. البته وی معتقد است پیش از هر اقدامی باید تولید به یک نسبت قابل توجهی رشد داشته باشد تا مسکن از یک کالای سرمایه‌ای تبدیل به کالایی مصرفی شود. وی در این باره به «وطن امروز» گفت: طراحی و راه‌اندازی سامانه شناسایی خانه‌های خالی که از ۳ سال قبل باید جنبه اجرایی می‌گرفت، همچنان مسکوت مانده است. متأسفانه دولت تاکنون ساز و کار لازم را برای طراحی و اجرای این سامانه معرفی نکرده است. سلطان محمدی با بیان اینکه با سیاست‌های اتخاذ شده توسط دولت مالکان راهی برای فرار از پرداخت مالیات بر خانه‌های خالی پیدا می‌کنند، اظهار داشت: راه‌اندازی سامانه شناسایی خانه‌های خالی، سامانه اطلاعاتی کاملی در اختیار دولت قرار می‌دهد اما این موضوع به‌رغم اهمیت آن از جهات مختلف تاکنون مورد بی‌اعتنایی دولت قرار گرفته است. ظاهرا مسؤولان وعده داده‌اند تا پایان سال جاری سامانه طراحی و بهره‌برداری می‌شود. هر چند طراحی سامانه شناسایی خانه‌های خالی از جهات مختلفی قابل اعتناست اما تردیدهایی برای شناسایی خانه‌های خالی و چگونگی اخذ مالیات از آنها وجود دارد. معمولاً صاحبان خانه‌های خالی با اجرای روش‌های مختلفی از قبیل مصرف آب، برق و گاز یا مبلمان کردن خانه نشان دهند خانه خالی نیست و در حال بهره‌برداری است، لذا برای فرار از قانون و عدم پرداخت مالیات مسکن

گسل مسکن

ادامه از صفحه ۳

مصطفی قلی خسروی، رئیس اتحادیه مسکن تهران:

ارز، طلا، بورس و حامل‌های انرژی بر قیمت مسکن

تأثیر گذارند

رئیس اتحادیه مسکن تهران در گفت‌وگو با «وطن امروز» درباره عوامل افزایش قیمت مسکن و اجاره‌بها اظهار داشت: ۴ عامل اساسی در ایران بر قیمت مسکن تأثیر گذارند؛ ارز، طلا، بورس و حامل‌های انرژی، لذا زمانی قیمت مسکن به تعادل می‌رسد که همه بازارها در وضعیت ثبات و تعادل باشند و مسکن به اندازه تقاضای بازار تولید شود.

مصطفی قلی خسروی اظهار داشت: قطعاً خریداران خانه نباید در چنین شرایطی بر اساس وعده‌های دولتی‌ها مبنی بر کاهش قیمت منتظر بمانند. توصیه می‌کنیم مردم هر زمان نیاز به خرید و امکان خرید مسکن داشتند، این کار را انجام دهند، چرا که سیاست‌گذاری‌های اقتصادی در ۴ سال گذشته منجر به معجزه‌ای در بخش مسکن به نفع اقشار کم‌درآمد جامعه نشده است.

وی بار د افزایش ۳۸ درصدی اجاره‌بها گفت: از ابتدای همه‌گیری ویروس کرونا و ترس ناشی از ابتلای به بیماری، بسیاری از صاحبان و مالکان خانه‌ها برای امضای قرارداد در بنگاه‌های املاک حاضر نمی‌شوند.